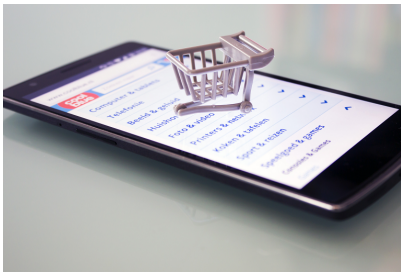

Sterke regionale ecosystemen voor ondernemerschap als voedingsbodem digitale transformatie

8 jul 2021

De coronacrisis lijkt een versneller van de digitalisering van de samenleving te zijn. Ook in de detailhandel is deze ontwikkeling zichtbaar. Er starten relatief veel webshops in vergelijking tot fysieke winkels. Deze trend loopt echter niet gelijk binnen Nederland. Vooral het westen van Nederland kent een sterke groei van het aantal webwinkels. Je zou verwachten dat webshops in grote mate indifferent zijn voor locatie, maar dat is dus niet het geval. Hoe komt dat?

De coronacrisis versnelt digitalisering

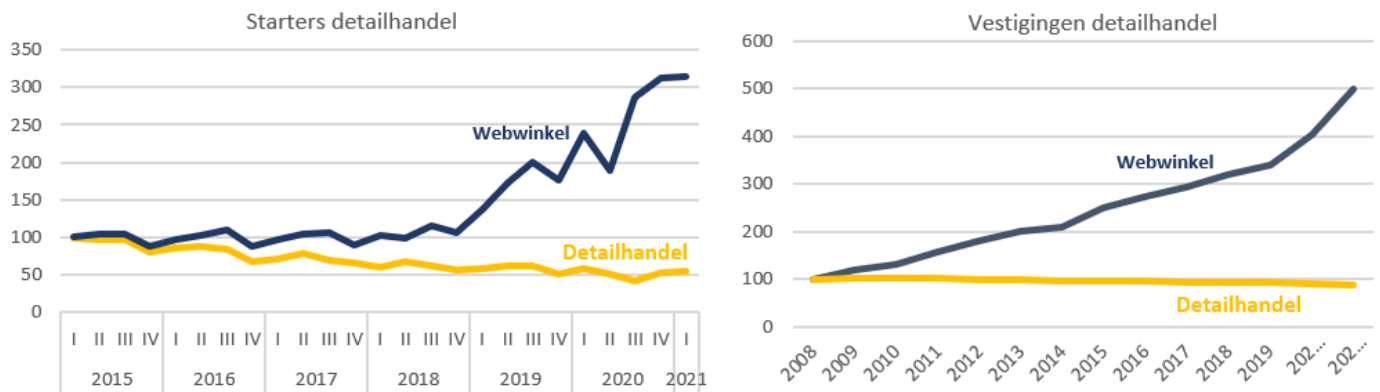
Toen de coronacrisis uitbrak verplaatste een groot deel van het leven noodgedwongen van offline naar online. Er moest niet alleen vanuit huis worden gewerkt, maar ook sociale contacten werden online onderhouden. Het internetgebruik steeg dan ook hard in Nederland tijdens de coronacrisis. Tussen december 2019 en maart 2020 nam het met 22,3% toe, vier keer zoveel als de groei de vier maanden ervoor (OECD, 2020).

Gedurende de afgelopen 14 maanden van de corona-pandemie zijn maar liefst 39.201 nieuwe webwinkels gestart.

Deze toename van digitale activiteit lijkt voor een groot deel blijvend. Consumenten geven bijvoorbeeld aan ook na de crisis vaker online te gaan winkelen en minder vaak uit eten te gaan (Hodbod, et al. 2020). Anders gezegd: de coronacrisis lijkt een versneller van de digitalisering van de samenleving te zijn (Baldwin, 2020).

Ook in de detailhandel is deze versnelling van de digitale economie duidelijk waarneembaar. In vergelijking met het aantal fysieke winkels starten er sinds de coronacrisis veel webwinkels (figuur 1). Deze trend is ook te zien als er gekeken wordt naar het aantal vestigingen van webwinkels en fysieke winkels in Nederland (figuur 2).

FIGUUR 1. STARTERS DETAILHANDEL & FIGUUR 2. VESTIGINGEN DETAILHANDEL

Bron: CBS

Binnen de detailhandel werden er tijdens de coronacrisis meer webwinkels dan fysieke winkels gestart. Gedurende de afgelopen 14 maanden van de corona-pandemie zijn maar liefst 39.201 nieuwe webwinkels gestart (Kamer van Koophandel, 2021). Het is de vraag hoe deze digitale transformatie zich verder ontwikkeld na de lockdown. De nieuwste cijfers van de Kamer van Koophandel geven aan dat het aantal startende webshops recent is gaan dalen, maar nog altijd boven het niveau van voor de coronacrisis ligt.

Verschillen tussen regio's in groei webwinkels

De trend van een toename in webshops loopt niet gelijk binnen Nederland. Er zijn verschillen tussen regio's. In figuur 3 is te zien dat in de periode 2015-2020 vooral het westen van Nederland een sterke groei kent van het aantal webwinkels. Hetzelfde is te zien in de periode 2020-2021. Deze verschillen kunnen gezien worden als een indicator van de snelheid van de digitale transformatie in de verschillende regio's.

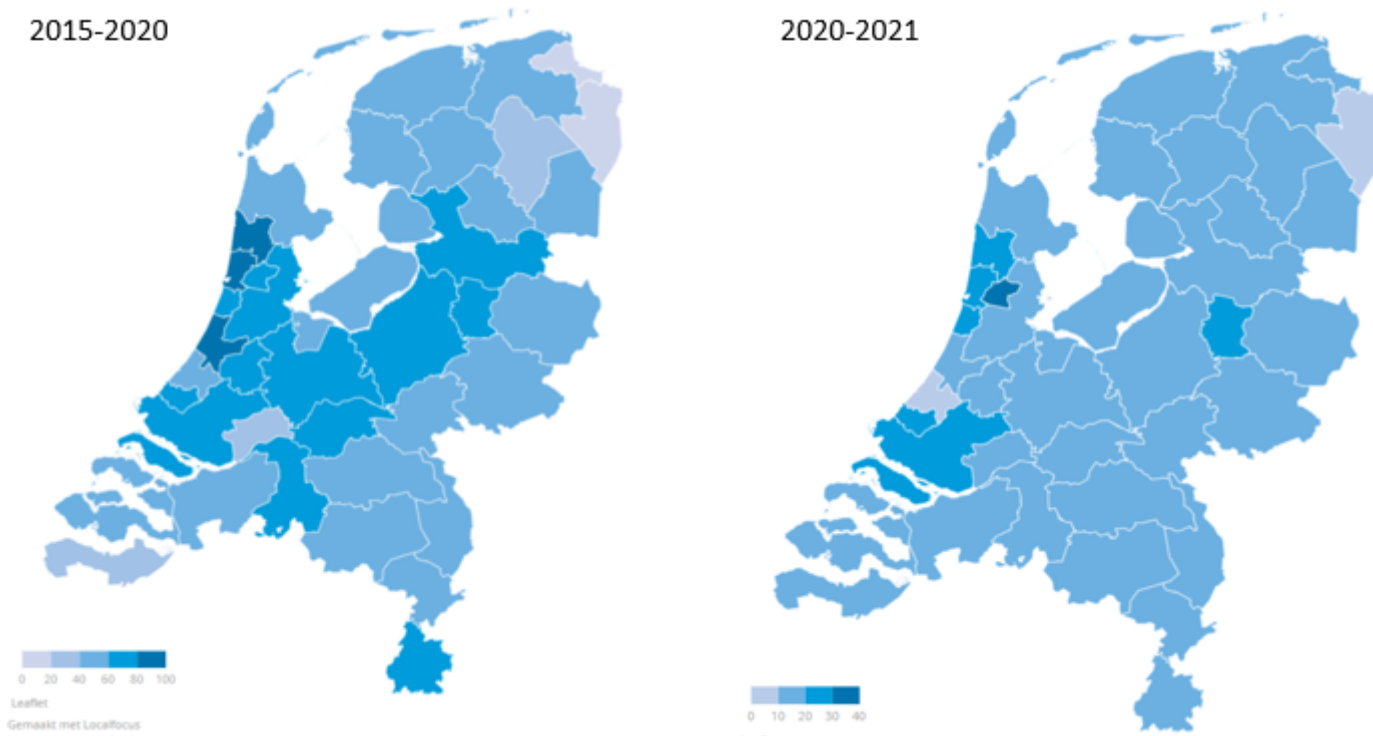
Maar waarom is de toename van webwinkels in de ene regio groter dan in een andere regio? Enerzijds zou je van dit soort ondernemingen verwachten dat ze in grote mate indifferent zijn voor locatie, gezien hun online business model. Anderzijds zou stedelijkheid vooral tijdens de lockdown een verklaring kunnen zijn voor de groei, omdat de dichtheid van winkels in stedelijke gebieden hoger is dan in landelijke gebieden, en door de sluiting van fysieke winkels daar zowel in de aanbodkant als vraagkant ineens een grotere toename is van webwinkels dan in landelijke gebieden die al meer gebruik maakten van online winkelen (Frag et al. 2007).

Een meer generieke verklaring voor de geografische verschillen in de toename van webwinkels is de kwaliteit van het ondernemersklimaat. Een maatstaf hiervoor is de kwaliteit van het regionale ecosysteem voor ondernemerschap. Dit kan gemeten worden door de methode Stam & Van de Ven (2021) te volgen en de *Entrepreneurial Ecosystem Index* (EEI), wat aan de hand van 10 elementen[1] de sterkte van een regionaal ecosysteem meet, samen te stellen voor elke regio.

De mate van stedelijkheid lijkt geen effect te hebben op de groei van webwinkels.

We analyseren de geografische verschillen in de groei van het aantal webwinkels in de periode net voor de coronacrisis (2015-2020) en tijdens de coronacrisis (2020-2021), aan de hand van de mate van stedelijkheid en de kwaliteit van het regionale ecosysteem voor ondernemerschap. Als laatst kijken we of de toename in webwinkels een substituuat is voor de afname in fysieke winkels.

FIGUUR 3. PROCENTUELE TOENAME AANTAL WEBWINKELS

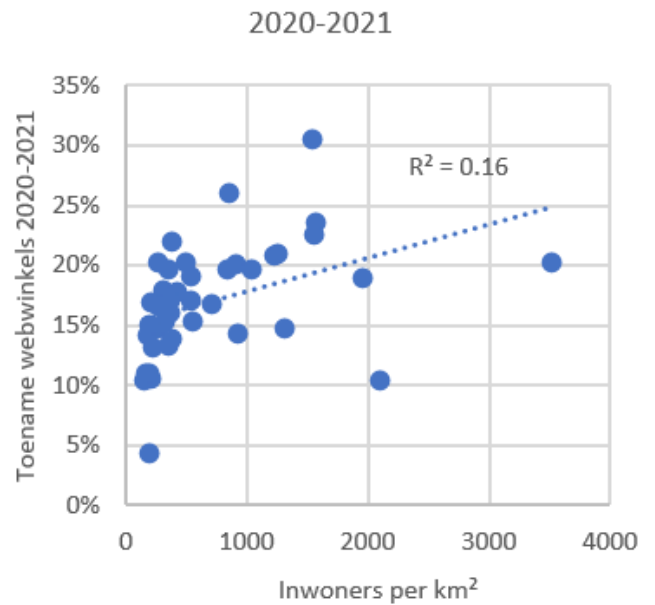
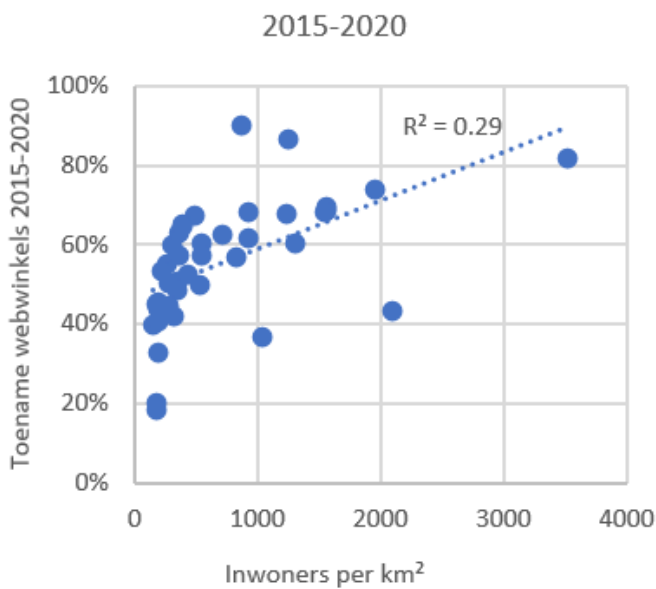

Bron: CBS, eigen berekening

Stedelijkheid

De mate van stedelijkheid lijkt geen effect te hebben op de groei van webwinkels. Voor zowel de periode 2015-2020 als 2020-2021 is er geen consistent sterke samenhang tussen stedelijkheid en de groei van webwinkels te zien (zie figuur 4).

FIGUUR 4. TOENAME WEBWINKELS EN BEVOLKINGSDICHTHEID

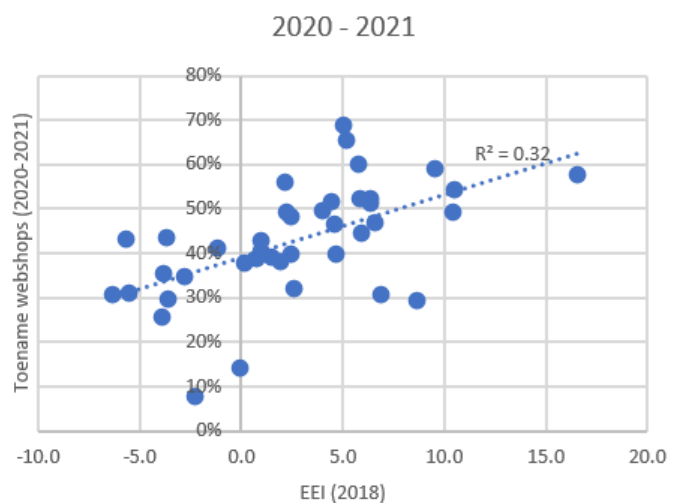
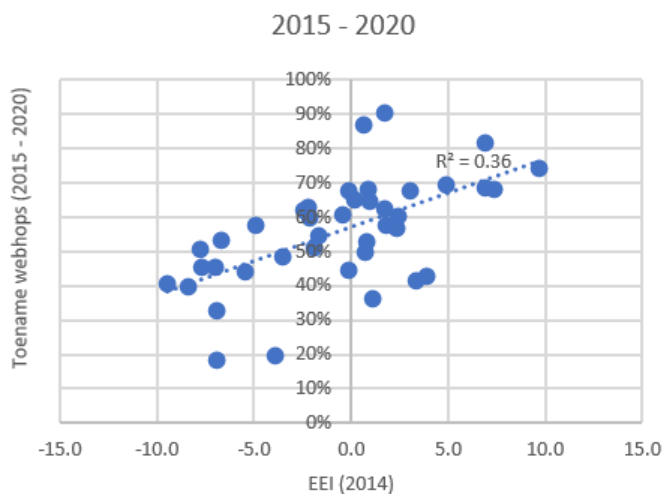

Bron: CBS

Ecosysteem voor ondernemerschap

Er lijkt wel een sterke samenhang te zijn tussen de kwaliteit van het regionale ecosysteem voor ondernemerschap en de groei van webwinkels. In figuur 5 is te zien dat de toename van webwinkels in de periode 2015-2020 sterk positief samenhangt met de Entrepreneurial Ecosystem Index uit 2014, met een R^2 van 0,36 . Gekeken naar de groei tijdens de coronacrisis blijkt de kwaliteit van het ecosysteem ook een goede voorspeller met een R^2 van 0,32 (figuur 5).

FIGUUR 5. RELATIE GROEI WEBWINKELS EN EEI

Bron: CBS, eigen berekening

Substitutie

Omdat tegelijkertijd met de groei van het aantal webwinkels het aantal fysieke winkels sterk is afgenomen in de verschillende regio's is het interessant om te zien of er sprake is van substitutie tussen de twee (cf. Weltevreden 2007). In de periode 2015 -2020 is er een licht verband positief verband te zien, terwijl we bij substitutie juist een negatief verband verwachten. In de periode

2020-2021 is er wel een negatief verband te zien, maar of dat alleen het gevolg is van de coronacrisis of een structureel negatief verband moet nog blijken in de komende (post-corona) jaren.

FIGUUR 6. RELATIE WEBWINKELS EN FYSIEKE WINKELS

Conclusie

De coronacrisis heeft de digitale transformatie in de detailhandel versneld met een sterke groei van het aantal webwinkels in 2020 en 2021. Deze versnelling is niet gelijk over de verschillende regio's in Nederland. De kwaliteit van het regionale ecosysteem voor ondernemerschap lijkt een belangrijke conditie te zijn voor de versnelling van deze digitale transformatie.

Voetnoten

[1] (https://www.mejudice.nl/Sitefinity/Mejudice/ArticlesGroup/Articles/Create#_ftnref1) Dit zijn: netwerken, leiderschap, financiering, talent, nieuwe kennis, intermediaire diensten, formele instituties, cultuur fysieke infrastructuur, vraag.

Referenties

Baldwin, S (2020) **Covid, hysteresis, and the future of work** (<https://voxeu.org/article/covid-hysteresis-and-future-work>), VoxEU.org, 29 May.

Farag, S., Schwanen, T., Dijst, M., & Faber, J. (2007). Shopping online and/or in-store? A structural equation model of the relationships between e-shopping and in-store shopping. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 41(2), 125-141.

Hodbod, A., Hommes, C., Huber, S. J. & Salle, I. (2020) Is COVID-19 a consumption game changer? Evidence from a large-scale multi-country survey, *Covid Economics* 59: 40-76, London: CEPR Press.

Kamer van Koophandel (2021), **KVK Trendrapportage Bedrijfsleven over mei 2021** (<https://www.kvk.nl/over-kvk/media-en-pers/nieuws-en-persberichten/kvk-trendrapportage-bedrijfsleven-over-mei-2021/>).

OECD (2020), **Keeping the Internet Up and Running in Times of Crisis**

(<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/%20keeping-the-internet-up-and-running-in-times-of-crisis-4017c4c9/>), OECD, Paris.

Stam, E., & Van de Ven, A. H. (2021). **Entrepreneurial ecosystem elements** (<https://doi.org/10.1007/s11187-019-00270-6>). *Small Business Economics* 56: 809–832.

Weltevreden, J. W. (2007). Substitution or complementarity? How the Internet changes city centre shopping. *Journal of Retailing and consumer Services*, 14(3), 192-207.

Te citeren als

Jasper van Dijk, Erik Stam, “Sterke regionale ecosystemen voor ondernemerschap als voedingsbodem digitale transformatie”, **Me Judice** (<https://www.mejudice.nl/>), 8 juli 2021.

Copyright

De titel en eerste zinnen van dit artikel mogen zonder toestemming worden overgenomen met de bronvermelding **Me Judice** (<http://www.mejudice.nl/>) en, indien online, een link naar het artikel. Volledige overname is slechts beperkt toegestaan. Voor meer informatie, zie onze **copyright richtlijnen** (</overig/copyright>).

Afbeelding

Foto door **Robbert Noordzij** (<https://www.flickr.com/photos/robbertjnoordzij/>).

OOK OP ME JUDICE

De ontsparingen van het ...	De Amerikaanse ...	Zonder aanpassing leidt ...	Integree met pers
9 maanden geleden • 4 reacties	10 maanden geleden • 1 reactie	7 maanden geleden • 1 reactie	4 maanden
In deze bijdrage ontwikkelt econoom Arnout Boot de notie van het ...	In het verleden is gebleken dat de economische ontwikkeling van belang ...	Volgens de reclamefolder zou het ons een toekomstbestendig ...	Nu het nie pensioens is op pers

Auteurs

Jasper van Dijk (<https://www.mejudice.nl/auteurs/detail/jasper-van-dijk>)

Utrecht University

Erik Stam (<https://www.mejudice.nl/auteurs/detail/erik-stam>)

Utrecht University School of Economics

Gerelateerde artikelen

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-coronacrisis-raakt-eulanden-met-hoge-overheidsschulden-het-hardst>

De coronacrisis raakt EU-landen met hoge overheidsschulden het hardst
(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-coronacrisis-raakt-eulanden-met-hoge-overheidsschulden-het-hardst>)

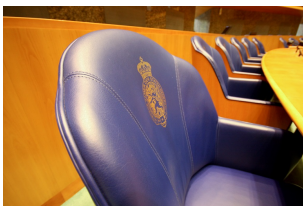
Vorig jaar ondergingen de EU-lidstaten met de hoogste overheidsschuld de grootste economische krimp. Mede hierdoor verslechterden juist hun overheidsfinanciën het sterkst. De coronacrisis geeft de onevenwichtigheid in de Europese Unie een extra zet.

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/baseer-beleidsanalyse-op-een-stromenmodel-van-de-coronabesmetting>

Baseer beleidsanalyse op een stromenmodel van de coronabesmetting
(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/baseer-beleidsanalyse-op-een-stromenmodel-van-de-coronabesmetting>)

Hiermee kan men zowel de epidemiologische effecten als de economische effecten van verschillende coronamaatregelen kwantificeren.

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/duurzaam-herstel-na-coronacrisis-geen-luxe-maar-noodzaak>

Duurzaam herstel na coronacrisis geen luxe maar noodzaak
(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/duurzaam-herstel-na-coronacrisis-geen-luxe-maar-noodzaak>)

Acht voorstellen van het Sustainable Finance Lab (SFL) voor een duurzaam herstel na de coronacrisis

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/economie-in-de-ban-door-corona>

Economie in de ban door corona (<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/economie-in-de-ban-door-corona>)

Dat het IMF parallellen trekt met de Grote Depressie mag hopelijk leiden tot snel veranderende beleidsinzichten, aldus voormalig directeur CPB

Peter de Ridder

<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-covid19-crisis-this-time-is-really-different-of-toch-niet>

De Covid-19 crisis: "This time is really different" of toch niet?
(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-covid19-crisis-this-time-is-really-different-of-toch-niet>)

De wijze waarmee beleidsmakers met fundamentele onzekerheid omgaan zal van groot belang zijn voor de uitkomst van deze crisis.

De crisis als de grote reiniger (<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-crisis-als-de-grote-reiniger>).

(<https://www.mejudice.nl/artikelen/detail/de-crisis-als-de-grote-reiniger>)